

Ympäristöministeriö
Kirjaamo

19.2.2013

LAUSUNTO POHJAVESIEN SUOJELUN SÄÄNTELYN KEHITTÄMISTÄ VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN RAPORTISTA

Raportin sisältö lyhyesti

Ympäristöministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjät ry:ltä lausuntoa pohjavesien suojeluun liittyvän sääntelyn kehittämistä valmistelevan työryhmän raportista. Työryhmän tavoitteena oli selvittää pohjavesiin liittyvän sääntelyn kehittämistarpeet ja tehdä kehittämis ehdotuksia pohjavesien suojelun tehostamiseksi ja eri toimijoiden oikeusturvan parantamiseksi. Työryhmä esittää raportissaan kehittämissuosituksia pohjavesien rajaamiselle ja luokittelulle sekä pohjavesien suojelun suunnittelulle. Keskeisenä kehitystarpeena eri toimijoiden oikeusturvan kannalta työryhmä näkee pohjavesien rajaukseen ja luokitteluun sekä pohjavesien suojelun suunnitteluun liittyvien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantamisen. Työryhmä pitää toiminnanharjoittajien oikeusturvan kannalta tärkeänä myös, että pohjavesiin kohdistuvia riskejä arvioidaan yhtenäisin perustein ja että toimintojen sijoittumiseen liittyviä päätöksiä tekeillä viranomaisilla on käytettävissään riittävästi tietoa ja asiantuntemusta. Pohjavesien suojelun tehostamisen kannalta työryhmä näkee keskeisenä pohjavesistä riippuvaisten maa- ja pintavesiekosysteemien huomioon ottamisen pohjavesien rajaus- ja luokittelupäätöksissä.

Pohjavesien rajaaminen ja luokittelu

Työryhmä esittää, että pohjavesien rajaamisen ja luokittelun tulisi jatkossa perustua lainsäädäntöön. Rajaamisesta ja luokittelusta säädettäisiin vesienhoitolaissa. Vahvistetut pohjavesialueiden rajat ja luokka eivät esityksen mukaan suoraan sitoisi viranomaisia, mutta niitä voitaisiin käyttää, kuten nykyäänkin, tausta-aineistona esimerkiksi lupia ja toimintojen sijoittumista koskevassa päätöksenteossa. Työryhmän raportissa todetaan, että jos pohjavesien rajaamisen ja luokittelun menettelyistä säädettäisiin laissa, voitaisiin nykyistä paremmin taata eri tahojen osallistuminen raja- us- ja luokittelupäätöksiin sekä tiedon kulku viranomaisten, kansalaisten ja toiminnanharjoittajien välillä. Lainsäädännössä vahvistettavat kriteerit myös yhtenäistäisivät pohjavesien rajausta ja luokittelua eri alueilla.

Suomen Yrittäjät kannattaa pohjavesialueiden rajaamisen ja luokittelun kriteereiden selkeyttämistä ja määrittelyä lainsäädännössä, koska se yh-

tenäistäisi pohjavesien rajausta ja luokittelua ja siten mahdollistaisi toiminnanharjoittajien tasapuolisemman kohtelun toimintojen sijoittumis- päätöksissä ja ympäristölupamenettelyissä. Lainsäädännössä vahvistetut kriteerit ja tiedonkulun lisääminen parantaisivat myös toiminnanharjoittajien mahdollisuuksia ennakoida toimintaympäristön muutoksia ja huomioida pohjavesialueiden rajauksen ja luokittelun vaikutus toimintaansa.

Työryhmän raportissa on tuotu esiin, myös rajaus- ja luokittelupäätösten joustava muuttaminen uuden tutkimustiedon perusteella. Aloite pohjavesialueen rajojen tai luokan muuttamiseksi voisi tulla monelta taholta, myös toiminnanharjoittajalta itseltään. Suomen Yrittäjät katsoo, että rajaus- ja luokittelupäätösten muuttaminen jälkikäteen voi olla ongelmallista pohjavesialueella jo toimivien elinkeinonharjoittajien kannalta, koska rajauksen tai luokan muutoksen johdosta kiristyvät lupamääräykset tai luvan uusimisen hankaloituminen voivat heikentää yrityksen toimintaedellytyksiä. Toisaalta rajaus- ja luokittelupäätösten muutokset voivat olla myös yrityksen kannalta positiivisia, jos niiden johdosta lupamääräykset lieventyvät. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että pohjavesialueiden rajat ja luokat perustuvat mahdollisimman tarkkaan tietoon, jotta ei tapahdusi pohjavesien pilaantumista, ei rajoitettaisi elinkeinotoimintaa turhaan, eivätkä toiminnanharjoittajat joutuisi tekemään turhia suojaustoimenpiteitä. Korostamme, että pohjavesialueiden rajauksen tai luokan muuttamisen tulee olla mahdollista vain varmaan ja tarkkaan tietoon perustuen ja edellyttää vahvoja perusteluita. Suomen Yrittäjät katsoo, että toiminnanharjoittajilla tulee olla mahdollisuus esimerkiksi lupa- tai kaavoitusmenettelyjen yhteydessä esittää rajauksen tai luokan muutosta.

Pohjavesien suojelun suunnittelu

Pohjavesien suojelun suunnitteluun liittyen työryhmä esittää pohjavesien suojelusuunnitelmien merkityksen, sisältövaatimusten ja laatimismenettelyiden säätämistä vesienhoitolaissa. Suojelusuunnitelmilla ei työryhmän ehdotuksen mukaan olisi itsenäisiä oikeusvaikutuksia, vaan niissä annettavat toimenpidesuositukset toteutettaisiin alueidenkäytön suunnittelussa, viranomaisvalvonnassa sekä lupa- ja ilmoitusmenettelyissä. Kuten nykyisinkin kunta päättäisi suojelusuunnitelman laatimisesta tarpeellisuuden ja riskien perusteella tapauskohtaisesti. ELY-keskuksella olisi mahdollisuus tehdä aloite suojelusuunnitelman laatimiseksi. Työryhmä ehdottaa myös, että suojelusuunnitelmien laatimisen tueksi annettaisiin ympäristöministeriöstä uudet ohjeet.

Suomen Yrittäjät pitää hyvänä suojelusuunnitelmien merkityksen, sisällön ja laatimismenettelyiden säätämistä laissa, koska se yhtenäistää toiminnanharjoittajien kohtelua eri alueilla. Myös ohjeistus suojelusuunnitelmille on mielestämme tervetullut, koska se tuo yhdessä lainsäädännön kanssa ennakoitavuutta pohjavesien suojelun huomioimiseen maankäytön suunnittelussa sekä lupapäätöksissä ja -vaatimuksissa.

Työryhmä esittää vesilain mukaisen suoja-alesääntelyn säilyttämistä nykyisellään ja ehdottaa, että suoja-alueiden perustamiseen kannustettaisiin vaatimalla pohjavesien suojelusuunnitelmassa suoja-alueen perustamistarpeen käsittelyä. Vesilain mukaan vedenottamon läheisyyteen on mahdollista perustaa suoja-alue. Työryhmän raportin mukaan suoja-aluepäätöksissä on usein kielletty toimintoja, joita alueella ei vielä ole. Raportin mukaan alueella jo olevia riskitoimintoja on voitu rajoittaa ja estää niiden laajeneminen. Suoja-alueääräyksillä voidaan myös asettaa luvanvaraiseksi sellainen toiminta, joka ei muuten tarvitsisi lupaa sijoittuakseen pohjavesialueelle. Vesilain mukaan vedenottamon omistajan on korvattava ympäristölainsäädäntöä tiukemmista suoja-alueääräyksistä maanomistajalle tai muulle asianosaiselle aiheutuva edunmenetys. Työryhmän raportin mukaan korvausten määrääminen on ollut hyvin harvinaista. Suomen Yrittäjät korostaa, että mikäli suoja-aluepäätöksestä aiheutuu suoja-alueella jo olevalle elinkeinotoiminnalle edunmenetys, se on korvattava toiminnanharjoittajalle täysimääräisesti.

Riskinarvioinnin kehittäminen

Suomen Yrittäjät painottaa, että joillakin pohjavesialueilla on jo nykyisin alueen kuntien ja kaupunkien kannalta merkittävää yritystoimintaa. Jatkossakin tulee pystyä hyödyntämään näitä alueita ja sijoittamaan niille myös uutta yritystoimintaa. Esitämme, että elinkeinotoiminnan mahdollistamiseksi pohjavesialueilla vaarantamatta pohjavedenlaatua kehitetään menetelmä toimintojen pohjavesiriskien arvioimiseen ja annetaan siitä ohjeistus viranomaisille. Arvioinnin avulla tulee pystyä tunnistamaan toimintojen aiheuttamat todelliset riskit ja pohjavesien suojelun kannalta välttämättömät toimenpiteet. Pohjavesien suojelutoimenpiteiden ja elinkeinotoiminnan rajoittamisen tulee perustua tarkkaan tietoon pohjavesialueista ja toimintojen aiheuttamista riskeistä. Riskien arviointia tulee käyttää toimintojen sijoittumisesta sekä lupien tarpeellisuudesta ja lupamääräyksistä päätettäessä.

Ystävällisin terveisin,

Suomen Yrittäjät

Timo Lindholm
varatoimitusjohtaja

Eini Lemmelä
ympäristöekonomisti